

ע"פ 5960/13 - מדינת ישראל נגד דניאל עון

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט לערעורים פלייליים

ע"פ 5960/13

לפני: כבוד השופט י' דנציגר
כבוד השופט י' עמית
כבוד השופט צ' זילברטל

המערערת: מדינת ישראל

נ ג ד

המשיב: דניאל עון

ערעור על גזר דינו של בית המשפט המחוזי בחיפה
בת"פ 48430-01-13 שניתן ביום 15.7.2013 על ידי
כב' השופט אמיר טובי

תאריך הישיבה: י"א באדר ב התשע"ד (13.3.2014)

בשם המערערת: עו"ד איתמר גלבפיש

בשם המשיב: עו"ד משה גולד; עו"ד לירן אוחיון
בשם שירות המבחן למבוגרים: הגב' ברכה וייס

פסק-דין

השופט צ' זילברטל:

עמוד 1

1. ערעור המדינה על גזר דינו מיום 15.7.2013 של בית המשפט המחוזי בחיפה (כב' השופט א' טובי) בת"פ 48430-01-13, בגדרו נגזרו על המשיב - אשר הורשע במסגרת הסדר טיעון בעבירות של הצתה במטרה לפגוע בבני אדם וחבלה בכוונה מחמירה - מאסר בפועל למשך 30 חודשים; מאסר על תנאי למשך 18 חודשים, כשהתנאי הוא שלא יורשע בעבירת הצתה או כל עבירת אלימות מסוג פשע למשך שלוש שנים; ופיצוי לכל אחד מהמתלוננים בסך 2,000 ש"ח ובסך הכל 8,000 ש"ח.

רקע

2. על-פי המתואר בכתב האישום המתוקן מיום 10.2.2013, המשיב עבד כשנתיים בבית העסק "ד"ר פיצה" בחיפה (להלן: בית העסק), עד שעזב את עבודתו על רקע סכסוך שהתגלע בינו לבין מעסיקו. בבוקר יום 17.1.2013, כשבוע לאחר סיום העסקתו, הגיע המשיב לבית העסק בכוונה להציתו ולפגוע בעובדיו. המשיב נכנס לבית העסק, שעה שנכחו בו ארבעה עובדים, כשבידיו שני בקבוקים המכילים חומר דליק. המשיב שפך את תוכן הבקבוקים על דלפק בית העסק והתיז מהחומר לכיוונם של שלושה מהעובדים, תוך שהוא מאיים עליהם שישרוף ויהרוג אותם. לאחר מכן, הצית את החומר הדליק באמצעות מצית שהייתה בידו, ונמלט מהמקום בזמן שהשריפה התפשטה בבית העסק. העובדים שנכחו במקום הצליחו להימלט מהמקום אך נפגעו משאיפת עשן, ואחד מהם אף פונה לבית החולים. כמו כן נגרם נזק ניכר לבית העסק. כאמור, המשיב הודה במסגרת הסדר טיעון בעובדות המתוארות בכתב האישום המתוקן, ובהתאם לכך ניתנה ביום 25.4.2013 הכרעת דין המרשיעה אותו בביצוע עבירות של הצתה במטרה לפגוע באדם לפי סעיף 448(א) סיפא לחוק העונשין, התשל"ז-1997 (להלן: החוק), וחבלה בכוונה מחמירה לפי סעיף 329(א)(2) לחוק. בתוך כך הוסכם, כי כל צד יטען לעניין העונש באופן חופשי.

3. ביום 15.7.2013 גזר בית המשפט המחוזי על המשיב את העונשים המפורטים לעיל. בבואו לקבוע את מידת העונש, קבע בית המשפט המחוזי כי מתחם הענישה ההולם במקרה זה, בהתאם לסעיף 40ג(א) לחוק, עומד על מאסר בפועל לתקופה הנעה בין שנתיים לארבע שנים. נאמר, כי העבירה בה הורשע המשיב היא מהחמורות שקיימות בספר החוקים, וכי היא טומנת בחובה לא רק את הסכנה האינהרנטית הנובעת מההצתה, אלא גם מסר עברייני אלים. הודגש, כי בנסיבות המקרה קיימת חומרה יתרה מפאת כך שבעת האירוע נכחו עובדים בבית העסק, וכי "המרחק בין הנזק לרכוש שנגרם בפועל במקרה דידן לבין פגיעה בחיי אדם היה קטן עד מאוד". בית המשפט דחה את טענות המשיב לפיהן מעשיו לא היו מתוכננים אלא נעשו מתוך התפרצות רגעית, וכי במסגרתם נשפכו רק "טיפות בודדות בלבד של דלק". בבואו לקבוע את עונשו של המשיב בתוך מתחם הענישה האמור, מנה בית המשפט מספר שיקולים לקולא הנזקפים לזכותו של המשיב, ביניהם את הודאתו במיוחס לו בשלב מוקדם של ההליך, את הצער והחרטה שהביע ואת העובדה שעברו הפלילי אינו מכביד ומתמצה בעבירה אחת של החזקה ושימוש בסמים. מנגד זקף בית המשפט לחובתו של המשיב את ממצאי תסקיר שירות המבחן שהוגש בעניינו, ממנו עלה כי הוא מביע חוסר מודעות לבעייתיות שבהתנהלותו, הוא אינו רואה צורך להיות מעורב במסגרת טיפולית, וכי נשקפת ממנו מסוכנות בינונית להישנות עבירות.

טענות הצדדים

4. הערעור דן מופנה כלפי גזר דינו של בית המשפט המחוזי, ובגדרו טוענת המדינה (להלן: המערערת) כי העונש

שנגזר על המשיב אינו הולם את חומרת מעשיו. לטענתה, כאשר מדובר בהרשעה בעבירה לפי סעיף 448(א) סיפא לחוק - בפרט כשעסקינן בחלופה המחמירה של "במטרה לפגוע בבני אדם" - מן הראוי לגזור עונש כבד יותר. המערערת מוסיפה, כי המשיב הורשע גם בעבירה של חבלה בכוונה מחמירה לפי סעיף 329(א)(2) לחוק, ובצד עבירה זו, כמו גם בצד עבירת ההצתה, נקבע עונש מרבי של 20 שנות מאסר. המערערת משיגה גם על מתחם הענישה אותו קבע בית המשפט המחוזי בטענה כי זה אינו משקף את חומרת העבירה בה הורשע המשיב. בהקשר זה הפנתה המערערת לפסיקה בה נקבע מתחם זהה לזה שנקבע בענייננו לעבירה על-פי סעיף 448(א) רישא, קרי שאינה כוללת מטרה לפגוע בבני אדם, ועל כן היא טוענת כי, מקל וחומר, שכשמדובר בעבירה על-פי הסיפא יש לקבוע מתחם ענישה גבוה יותר. לצד טיעונים אלו נטען כי היה מקום ליתן משקל רב יותר לאמור בתסקיר כמפורט לעיל, ומשקל נמוך יותר לנימוקים שמנה בית המשפט המחוזי לקולא.

5. בדיון שנערך לפנינו ביום 13.3.2014 חזר בא-כוח המערערת על טיעוני הערעור, והפנה לקטעים מסרט ממצלמות האבטחה של בית העסק ובו תיעוד האירוע (יוער, כי אותו סרט הוגש גם לבית המשפט המחוזי, וקיימת התייחסות לתוכנו בגזר הדין). מנגד, טען בא-כוח המשיב כי העונש שגזר בית המשפט המחוזי על המשיב אינו סוטה ממדיניות הענישה הראויה ואין להתערב בו. בא-כוח המשיב ציין עוד, כי בפועל לא נגרם בסופו של דבר נזק לעובדים פרט לשאיפת עשן, וביקש ליתן משקל לכך שהמשיב הוא אדם נורמטיבי, אשר נקלע למצב כספי קשה, והצית את בית העסק על רקע הלנת שכרו ומשום שהיה זקוק לכסף. יצוין, כי לקראת הדיון, ביום 10.3.2014, הוגש תסקיר משלים בעניין המשיב, ממנו עולה כי בחלוף הזמן בו מרצה המשיב את מאסרו הוא שולב במסגרת טיפולית בה הוא משתתף מזה מספר חודשים. עוד נאמר בתסקיר המשלים, כי המשיב מודה במיוחס לו ומביע חרטה.

דיון והכרעה

6. לאחר העיון בטענות הצדדים, ולאחר צפייה בסרט ובו תיעוד האירוע, אציע לחברי לקבל את הערעור. כפי שיפורט, בענייננו חומרת מעשיו של המשיב - המתבטאת בין היתר בעבירות בהן הוא הורשע - אינה תואמת את מתחם הענישה שנקבע בגזר הדין ואת העונש שנגזר על המשיב במסגרתו.

7. כידוע, לאחר כניסת תיקון 113 לחוק לתוקפו, הליך גזירת העונש הוא תלת-שלבי: בשלב הראשון, יש לבחון האם הנאשם הורשע בכמה עבירות, וככל שכן, האם העבירות מתייחסות למספר אירועים שונים - זאת כדי לקבוע את מספר מתחמי הענישה המתאים למקרה; בשלב השני, יש לקבוע מתחם ענישה ראוי בהתחשב בעבירה ובנסיבות הקשורות בביצועה; בשלב השלישי, יש לבחון נסיבות שאינן קשורות לעבירה, ובהתחשב בהן לגזור את עונשו של הנאשם (ע"פ 8641/12 סעד נ' מדינת ישראל, פס' 22 (5.8.2013), (להלן: עניין סעד)). בתוך כך יובהר, כי אף לאחר תיקון 113 לחוק נותרה בעינה ההלכה המושרשת לפיה ערכאת הערעור תתערב בעונש שגזרה הערכאה הדיונית רק במקרים חריגים בהם ניכרת סטייה ממדיניות הענישה הראויה או כשנפלה טעות מהותית בגזר הדין (ע"פ 8912/13 מדינת ישראל נ' טל (13.2.2014)).

8. בענייננו לא נפלה טעות בגזר הדין בכל הנוגע לשלב הראשון. בית המשפט המחוזי קבע מתחם ענישה אחד לשתי העבירות בהן הורשע המשיב, ואכן, הואיל ומדובר במסכת עובדתית המתייחסת לאירוע בודד, יש לקבוע מתחם

ענישה מאוחד לשתי העבירות (סעיף 40ג(א) לחוק; עניין סעד). זאת, מבלי להמעיט מהמשמעות הנודעת לכך שהמשיב הורשע לא רק בעבירת הצתה במטרה לפגוע בבני אדם, אלא גם בעבירה של חבלה בכוונה מחמירה לפי סעיף 329(א)(2) (השוו: ע"פ 7085/07 מדינת ישראל נ' פלוני, פס' 30, 41 (5.5.2008)).

9. אשר לשלב השני, קרי קביעת מתחם הענישה ההולם בנסיבות העניין, הגעתי למסקנה כי מתחם הענישה אותו קבע בית המשפט המחוזי אינו הולם את חומרת העבירה ואת נסיבות המקרה, בהיותו מקל יתר על המידה.

בית משפט זה עמד לא אחת על חומרתה הרבה של עבירת ההצתה, עליה נאמר כי "ראשיתה גפרור ואחריתה עלולה להיות שערי מוות" (ע"פ 3210/06 עמארה נ' מדינת ישראל (18.3.2007) (להלן: עניין עמארה)). רבות נכתב על הסיכון הגלום בה ועל היותה מחייבת בדרך כלל השתת עונש מאסר בפועל (ראו: ע"פ 3116/13 קבלאן נ' מדינת ישראל (15.10.2013)). נוכח חומרתה היתרה של עבירת ההצתה קבע המחוקק בסעיף 448(א) כי העונש המרבי הקבוע בצדה יעמוד על 15 שנות מאסר, וכאשר נלוות אליה נסיבות מחמירות - 20 שנות מאסר. בתוך כך, קבע המחוקק כי מטרה לפגוע בבני אדם מהווה נסיבה מחמירה שכזו - המצדיקה השתת עונש מאסר של שנים ארוכות. אף הפסיקה עמדה על כך, ויפים הם דבריו של השופט א' רובינשטיין בעניין עמארה:

"...נטעים כאן, כי לדידנו הצתה במקום שבו חיי אדם הוטלו או יכלו להיות מוטלים בכף מצדיקה ככלל מאסר של שנים ממושכות, על פי הכוונתו של המחוקק, ואורכה המדויק של התקופה ייקבע בכל מקרה לגופו ... " (ההדגשה במקור - צ.ז.).

כן ראו: ע"פ 10221/06 ג'ורן נ' מדינת ישראל, פס' 28 (17.1.2008); ע"פ 1599/08 לוינשטיין נ' מדינת ישראל, פס' 56 (19.2.2009). בצד זאת, עמד בית משפט זה גם על כך שטווח הענישה הנוהג בכגון דא הוא רחב, וקביעת העונש במקרי הצתה נגזרת במידה רבה מבחינה פרטנית של "כל מקרה לגופו" (ראו עניין עמארה, לעיל, והאסמכתאות המפורטות שם בפסקה ה'). בהקשר זה, קיימים אמנם מקרים בהם העונש שהושת בגין עבירה על-פי סעיף 448 סיפא היה קל או כבד יותר מאשר העונש שבמושא הערעור, אך כל מקרה ונסיבותיו - ובהתאם לכך גם המקרה דנא.

בענייננו, הנסיבות הקשורות לביצוע העבירה מלמדות על חומרה יתרה במעשיו של המשיב. להצתה בה עסקין לווה פוטנציאל נזק רב ביותר, ואף אם בפועל לא נגרמו נזקים גופניים משמעותיים לעובדים בבית העסק, אלא בעיקר נזק למבנה עצמו, הרי שרק בנס זו התוצאה. בנוסף, לביצוע העבירה קדם תכנון מבעוד מועד, עובדה הנלמדת מכך שהמשיב הגיע לבית העסק מצויד בבקבוקי דלק ומצית מוכנים. לאלו מצטרפת גם כוונתו המפורשת של המשיב לפגוע בעובדי בית העסק כעולה מהודאתו ומהאיומים שהטיח בעובדים בשעת המעשה לפיהם הוא "ישרוף" ו"יהרוג" אותם. העמדת צבר נסיבות זה למול הקווים המנחים בסעיף 40ט לחוק מלמדת כי יש לקבוע מתחם ענישה מחמיר יותר מאשר זה שנקבע בגזר הדין.

בצד זאת, יש ממש בטענת המערערת לפיה החומרה היתרה בעבירה לפי 448(א) סיפא מחייבת למצער קביעת מתחם ענישה מחמיר יותר מאשר מתחמים שנקבעו זה מכבר בפסיקה ביחס לעבירות הצתה לפי 448(א) רישא. ודוק;

במספר מקרים שנדונו בבית משפט זה שעניינם עבירות הצתה לפי הרישא נקבע כי מתחם הענישה ההולם במקרים פחות חמורים מענייננו הוא בין שנתיים לארבע שנים, ואף לעיתים בין שלוש לחמש שנים (השווה: ע"פ 7496/12 זיתוני נ' מדינת ישראל, פסקאות ה' ו-י' (24.6.2013); ע"פ 7887/12 שאול נ' מדינת ישראל (24.4.2013); ע"פ 1846/13 עמאש נ' מדינת ישראל, פסקה 11 (1.12.2013)). הדעת נותנת, כי כאשר מדובר בעבירת הצתה חמורה, שבצדה כוונה לפגוע בבני אדם, מתחם הענישה יוחמר בהתאם. אף מטעם זה מוצדק לקבוע את מתחם הענישה בתחום גבוה יותר מזה שנקבע בגזר הדין.

נוכח האמור אין אלא להסיק כי מתחם ענישה שהועמד בגזר דינו של בית המשפט המחוזי על שנתיים עד ארבע שנות מאסר, מקל יתר על המידה. אציע אפוא לחבריי לבטל את מתחם הענישה שנקבע בגזר הדין ולקבוע את מתחם הענישה בנסיבות העניין בטווח שבין שלוש לשש שנות מאסר.

10. מכאן לקביעת העונש בתוככי המתחם החדש. בהקשר זה, לא מצאתי כי יש מקום לחרוג ממתחם הענישה בגין שיקולי שיקום או שלום הציבור (סעיפים 40ד(4) ו-40ד(ה) לחוק). יחד עם זאת, דעתי היא כי יש לגזור את עונשו של המשיב ברף התחתון של המתחם, בהתחשב גם בכך שאין מדרכה של ערכאת הערעור למצות את הדין. מסכים אני עם הנאמר בפסק דינו של בית המשפט המחוזי, לפיו יש מקום להתייחס לשיקולים לקולא הנזקפים לזכותו של המשיב. דומה כי יש ממש בקביעה לפיה יש לזקוף לזכותו את הודאתו ואת העובדה שעברו "אינו מכביד וכי עד היום שמר למעשה על אורח חיים נורמטיבי, לבד ממעידה אחת שאינה מכבידה". אעיר, כי לא נעלמה מעיני גם טענת המשיב לפיה בית העסק הלן את שכרו עובר להצתה, אף כי למותר לציין שסיבה זו אינה מצדיקה, בלשון המעטה, את מעשיו. בצד זאת, נראה כי יש מקום להתייחס גם לראשית המגמה החיובית המצטיירת מהתסקיר המשלים שהוגש לקראת הדין כאמור לעיל וראוי לחזקה. בסיכומם של דברים, אציע לחבריי להעמיד את עונש המאסר לריצוי בפועל על 42 חודשים. יתר חלקי גזר הדין יעמדו על כנם.

שׁוֹפֵט

השופט י' דנציגר:

אני מסכים.

שׁוֹפֵט

השופט י' עמית:

אני מסכים.

שופט

לפיכך הוחלט, כאמור בפסק דינו של השופט צ' זילברטל.

ניתן היום, כ"ג בניסן התשע"ד (23.4.2014).

שופט

שופט

שופט
